

7 & 18. Het borgen van SWPBS: Samen sterk!

Sophie Koot

Mariska Brinkman

Programma

Succesfactoren bij borging

Data als borgende factor

Werken met een jaarplan

PBS terug laten komen in het DNA van de school

Inspiratieronde

OP EEN SCHAAL VAN TEAMKRACHT

Welke rol ben jij binnen jouw schoolteam?

Kies intuïtief de afbeelding die het beste bij jou past.

1

DE GROEIBEGELEIDER

Ik help collega's groeien door te coachen, te delen en kansen te zien in anderen.

2

DE RICHTINGGEVER

Ik bewaak de koers, stel prioriteiten en help het team focussen op wat ertoe doet.

3

DE VERBINDER

Ik zorg voor verbinding, een fijne sfeer en sterke samenwerking in het team.

4

DE MOTIVATOR

Ik breng energie, enthousiasme en positiviteit in het team en weet anderen te inspireren.

5

DE AANPAKKER

Ik pak taken op, werk resultaatgericht en zorg dat dingen gedaan worden.

6

DE LUISTERAAR

Ik luister echt, heb oog voor collega's en bied een veilige ruimte.

7

RUSTPUNT

Ik blijf kalm, houd overzicht en breng rust in drukke momenten.

8

DE IDEEËNMAKER

Ik denk in mogelijkheden, kom met nieuwe ideeën en breng vernieuwing.

9

DE STEUNPILAAR

Ik ben betrouwbaar, sta klaar voor anderen en bied steun waar nodig.

Welke rol past het best bij jou binnen jouw schoolteam? Waarom?
En welke rol zou je nog meer willen versterken?

Succesfactoren bij borging

- Scholing
- PBS in de klas: coaching (on the job)
- Selectiebeleid
- Uitwisselen met andere scholen
- Dataverzameling
- Terugkoppelen van data en bespreken met schoolteam

Scholing – PBS op studiemomenten

- Inoefenen van een techniek: les in goed gedrag, reactieprocedure, effectieve positieve bekrachtiging.
- Evalueren PBS-elementen: voeren we deze nog steeds uit zoals we hebben afgesproken, vraagt het om een aanscherping?
- Wat is er voor nodig om elkaar scherp te houden op elementen van de aanpak?
- Een uurtje opfrissen is soms al genoeg.

Ook na implementatiefase.

Scholing – PBS op studiemomenten

Een voorbeeld

AAN DE
SLAG

PBS effectief inzetten

Waar ben je tevreden over en blijf je vooral doen?

Waar zou je nog op kunnen aanscherpen? Hoe ga je dit doen?

PBS effectief inzetten

Beoordeel jezelf op een schaal van 0 (niet) tot 10 (perfect).

Ik maak gedragsverwachtingen duidelijk.

Denk aan: concreet, specifiek, kort, eenduidig en natuurlijk positief geformuleerd (ontnieten).

Ik oefen gedrag met de leerlingen en leer het aan. (Denk aan: lessen in gedrag, concentratiespel, groen-roodspel.)

Ik bekrachtig gewenst gedrag in de verhouding 4:1

Denk aan: complimenten, aandacht, duimpje omhoog, tokens, beloningen.

Ik geef minimale aandacht aan ongewenst gedrag.

Denk aan: negeren, actief negeren, aandachtssignaal, reactieprocedure.

Ik maak gebruik van duidelijke en effectieve consequenties.

Denk aan: menu van consequenties, passend bij leeftijd.

Ik registreer gedrag/verzamel data.

Denk aan: incidentenregistratiesysteem, verschil groot en klein probleemgedrag, data over gewenst gedrag.

Als voorbereiding, evaluatie of basis voor oefening tijdens de studiedag.

Coaching on the job

- Gebruiken van kijkwijzers.
- Bij vraag om ondersteuning: leggen van de puzzelstukken.
- Observeren bij een les in gedrag.
  - Feedback 4:0
  - 4:1 alleen bij concrete vraag van leerkracht

Deze sterke/effectieve elementen zag ik terug in jouw les in gedrag:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Selectie en inwerken

- Sollicitatiegesprekken: selecteren op bereidheid. Niet alleen ‘wij zijn een PBS-school’, maar ook ‘wat betekent dat?’.
- Opleidingsdag nieuwe medewerkers – theorie.
- Scholing op toepassing door PBSteam.
- Documentatie: inwerkmap PBS / borgingsdocument op groen.
- Meekijken met PBS observatielijst in klas van ervaren collega.
- Maatje met PBS-teamlid / ervaren collega in PBS

incompany,
kenniscentrum,
elearning

“Wij benoemen SWPBS expliciet bij de werving van nieuwe collega’s.”

Evelien Terwijn-Nagel (VMBO Groene Hart Leerpark)

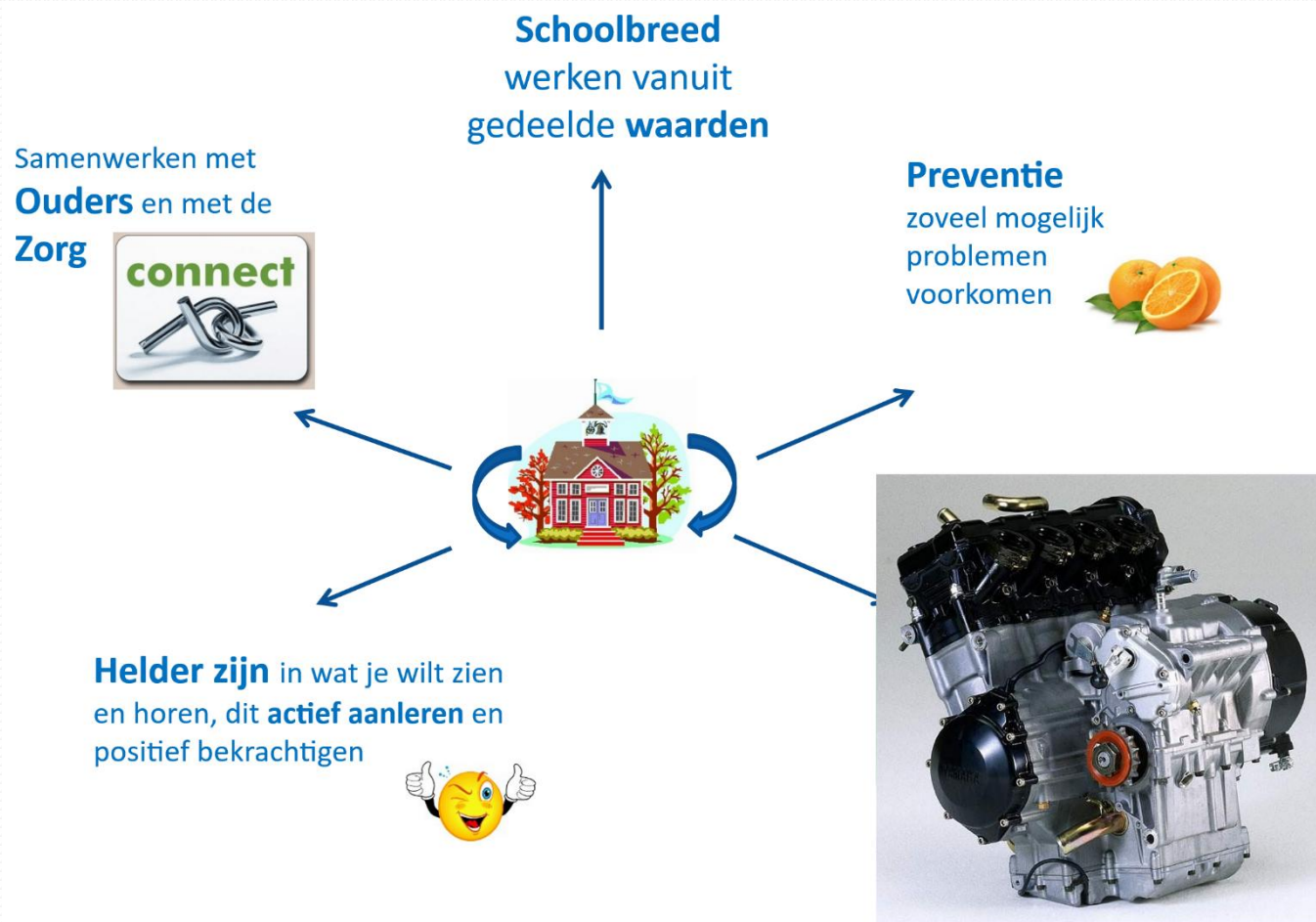
Uitwisseling met andere scholen

- Werkbezoek
- PBS-speeddaten
- Filmfestival
- Bijscholingen
- SWPBS conferentie

Data als borgende factor

Data als borgende factor

- Zorg dat je PBS team (op groen) elke maand bij elkaar komt
- Handig als de datamanager de data alvast heeft voorbereid
- We zien een toenemende trend van respectloos en storend gedrag (hard spreken en ongepaste taal) bij een groep van derdeklassers. Het gedrag wordt het vaakst zichtbaar tijdens de laatste 15 minuten van het zelfstandig werken wanneer de leerlingen op hun plek moeten werken. De reden is vermoedelijk dat ze aandacht van volwassenen willen. Momenteel gebeurt dit vijfmaal per dag.
- Bepaal met elkaar een doel

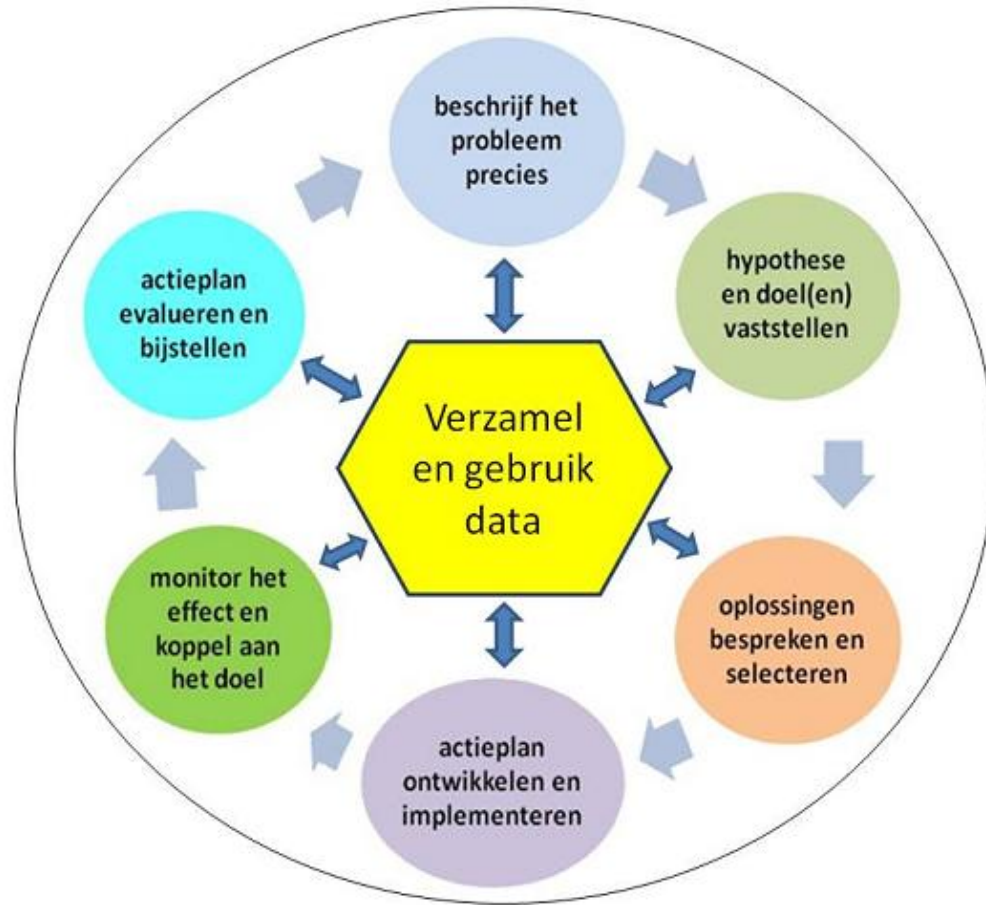
Data als borgende factor

- We beginnen klein
- We kiezen met het team een speerpunt
- Actieplan maken in PBS-team
- Uitvoeren met hele team

=

Afname ongewenst gedrag!

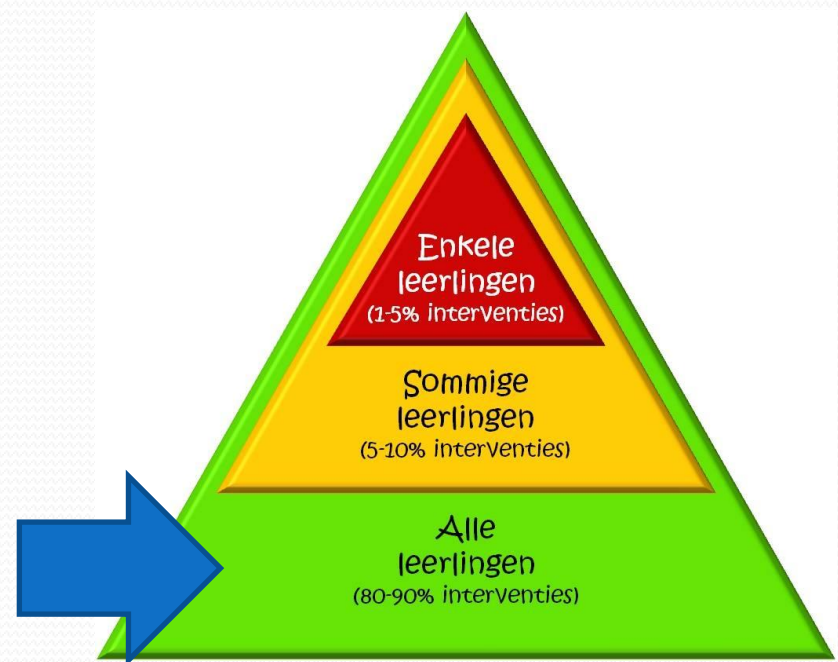

Maandelijks nieuwe data selecteren op het groene niveau: zoeken naar pieken en trends

Wat valt schoolbreed op qua:

- Gedrag
- Tijden
- Plekken
- Klassen
- Functie van gedrag
- Maatregelen
- Medewerkers

Waar zitten de **pieken** en de **trends**?

Welke data over gedrag is er beschikbaar in jouw school?

Welke data heb je nodig?

Data over gedrag van de leerlingen:

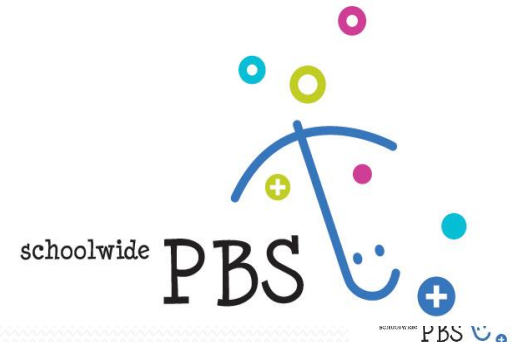
- Gedragsincidentenregistratie
- Registratie beloningen
- Leerlingvolgsysteem (CITO en gedrag)

Data over implementatie van de interventie:

- BOQ; SWPBIS Tiered Fidelity Inventory; SET,

Data over effecten:

- Afname gedragsincidenten
- Afname score op SDQ
- leerlingvolgsysteem
- CITO

Werken met een jaarplan

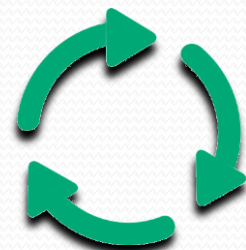

Jaarplan PBS schooljaar 2023-2024

BIJENKOMST	RESULTAATAFSPRAAK	WIE	WANNEER	MIDDELEN/ UREN	GEDAAN?
<u>PBSteambijeenkomsten</u>	Er zijn maandelijkse PBSteam - vergaderingen gepland van 15.00-17.00. Tijdens de bijeenkomsten wordt het TIPS format gebruikt om te notuleren. Het PBSteam bestaat uit een representatieve afspiegeling van het team.	PBSteam	11-9 3-10 15-11 14-12 15-1 13-2 13-3 8-4 14-5 10-6	20 uur vergaderen	Ingepland
Studiemomenten voor het team	Er zijn in totaal 2 dagen scholing ingepland voor het team.	PBSteam en externe coaches	22-11 26-2	16 uur	Ingepland

Wat zit er in een jaarplan?

- Planning van **PBS-teambijeenkomsten**.
- **PBS studiemomenten** (nieuwe medewerkers, opfris hele team, input ophalen etc.).
- **Actiemomenten**: lesobservaties / ludieke acties voor het schoolteam / ouderavond PBS.
- Aandacht voor **ontwikkelpunten**.
- **Evaluatiemomenten**.

What else?

Het jaarplan

Voor de ontwikkelpunten haal je input uit:

- Checklist groene niveau
- BOQ
- Observaties
- Steekproefjes (schoolteam, leerlingen, ouders)
- Teambrede evaluatie van PBS-elementen

Data rondom implementatie en borging geeft richting aan waar je in een schooljaar op in wil zetten.

Het jaarplan

Voor de ontwikkelpunten haal je input uit:

- Checklist groene niveau
- **BOQ**
- Observaties
- Steekproefjes (schoolteam, leerlingen, ouders)
- Teambrede evaluatie van PBS-elementen

Data rondom implementatie en borging geeft richting aan waar je in een schooljaar op in wil zetten.

Kleine oefening...

- Bekijk de BOQ data
- Wat zijn onderdelen waarover je een actiepoint zou willen formuleren voor het jaarplan?
- Welke onderwerpen zouden in jouw ideale jaarplan terugkomen?

Tips bij het maken van een jaarplan

1. Maak het jaarplan **vóór de start van het nieuwe schooljaar** (liefst voor de zomervakantie).
2. Maak het jaarplan **haalbaar**.
3. Maak het jaarplan **samen**.
4. Begin bij de **studiedagen, actiemomenten en evaluatiemomenten**. Dan vullen de vergaderingen zich daarna vanzelf.

PBS in het DNA van de school

- PBS-werkwijze verweven in andere elementen van de school, door o.a.:
  - Starten met succesrondes
  - Stellen van de vragen op de PBS-puzzel bij gedragsvraagstukken
  - Beslissingen (over gedrag) op basis van data.
  - Communicatie naar ouders in 4:1.
- PBS als vast onderwerp op de agenda van team- en bouwvergaderingen.
- PBS als vast onderwerp op de agenda van leerlingenraad/leerlingencommissie.
- Adopteren van een PBS-onderdeel door een subgroepje.
- PBS als onderdeel van je functioneringsbeleid.
- Reminders (nieuwsbrieven, successen vieren op alle niveaus, social media, PBSprikkelingen)
- PBSteambijeenkomsten: 'data is de motor van SWPBS'

Waarom successen vieren zo belangrijk is...

En ja, zelfs (...of misschien wel juist) de hele kleine stapjes!

- Wat je aandacht geeft groeit!
- Verbinding...positief effect op teamgevoel
- Bewuster stilstaan bij wat we allemaal (goed) doen
- Geeft energie
- Motiveert

APPLAUSJE
voor
JEZELF

Vast onderdeel van team- en of bouwvergaderingen

- Leidende vragen om PBS te borgen.
- Korte werkvormen uitzetten (PBS prikkels) en evalueren
- Filmpjes benutten

Bijvoorbeeld: Nathan Rutjes

Kijkvragen:

- welke pijlers van PBS zie je terug in dit filmpje?
- wat doet de trainer om de voetballers te enthousiasmeren, motiveren en te versterken in hun spel?

PBS in het DNA van de school

Wat doen jullie al om PBS in het DNA van de school te krijgen?

Waaraan merk je dat PBS in het DNA van de school zit?

Wat zouden jullie nog meer kunnen doen om PBS in het DNA van de school te krijgen?

Inspiratieronde

De groene elementen
levend houden.

Complimentenkaartjes

“Laaghangend fruit” in 4:1 Positieve contactmomenten

- **Begroet** de leerlingen vriendelijk bij binnenkomst. Het liefst bij de deur en zoveel mogelijk één op één.
- Zeg de leerlingen aan het eind van de les ook weer **gedag**.
- **Evalueer** aan het eind van de les wat er allemaal goed ging.
- Geef een leerling een persoonlijk compliment. Bedenk goed wat past bij de leerling: plenair compliment, één op één, op papier?
- Geef **bevestiging** van de verwachtingen waar de klas / leerling aan voldoet.
  - "Iedereen zit snel klaar, mooi dan kunnen we beginnen"
  - "Fijn dat ik rustig mijn instructie kan geven"
  - "Ik zie een aantal leerlingen hard aan het werk"
- Gebruik non- verbale communicatie: geef een duim, glimlach, knipoog, schouderklopje.
- **Moedig de leerlingen aan.**
  - "Julie kunnen zo hard werken, laat dit weer zien."
  - "We gaan net als vorige keer stil aan de slag."
- Maak een grapje/ gebruik humor richting leerling / klas.
- **Vraag naar interesses** of bezigheden van een leerling of maak een praatje.
- **Vertel een collega of ouders** iets positiefs over een leerling in zijn/ haar bijzijn.
- Geef een indirect compliment. Vertel het compliment aan collega's/ ouders en die delen dit met de leerling:
  - "Ik hoorde van... dat je ... goed hebt gedaan".
- Hang gemaakt handwerk van een leerling op in de klas of pak het goede voorbeeld van een leerling mee in je uitleg.

4:1 het perfecte klimaat om in te groeien

Waar staat het voor?

4:1 staat voor een **balans** van 4 positieve interacties tegenover 1 correctie. Vanuit onderzoek weten we dat mensen het best functioneren en leren in een omgeving waarin er veel vaker positief op hen wordt gereageerd dan met een correctie. Positieve interacties geven informatie over wat handig, slim of goed is om te doen. Positieve interacties versterken het zelfvertrouwen en de band tussen mensen. En dat helpt dan ook weer om meer van een correctie te kunnen leren.

4:1 is ...

... een **gemiddelde**. In bepaalde situaties of voor sommige mensen is een balans van 6:1 of 8:1 nodig om te kunnen groeien. Het gaat erom dat er veel vaker positieve interacties zijn dan correcties.

... een **manier om gedrag te beïnvloeden**. Door aandacht te geven aan gewenst gedrag, neemt het gedrag toe.

... een **balans en geen volgorde**. Het gaat over een gemiddelde balans over de tijd heen. Het betekent dus niet dat er eerst 4 positieve interacties moeten zijn, voordat een correctie kan worden gegeven.

Een positieve interactie...

... is bijvoorbeeld:

- Een specifiek compliment ('Goed volgehouden').
- Uitgesproken waardering voor gewenst gedrag.
- Een duim omhoog.
- Een 'dankjewel'.
- Met aandacht naar een verhaal luisteren.

En een positieve interactie is: oprecht, positief in stem en gebaar en onvoorwaardelijk ("Fijn dat je op tijd bent" i.p.v. "Fijn dat je eindelijk eens op tijd bent.")

Positive Vibes

4:1 in een groep

In een groep wil je met iedereen samenwerken vanuit een 4:1 balans. Denk bijvoorbeeld aan een groep leerlingen. Er zijn leerlingen bij wie deze balans vanzelf ontstaat en er zijn leerlingen bij wie de balans eerder omgekeerd is (1:4) of die niet opvallen en dus minder gezien worden. Toch willen we voor iedereen dat positieve leerklimate creëren. Dat betekent dat we soms moeten speuren naar gewenst gedrag of dit actief proberen uit te lokken.

Speuren naar gewenst gedrag

De positieve interacties liggen niet altijd voor het oprapen. Hoe meer ongewenst gedrag we zien, hoe lastiger het is om iemand op gewenst gedrag te betrappen. Op die momenten is het soms zoeken en helpt het om te kijken naar 'stapjes in de goede richting'. Zie je misschien een gedeelte van het gewenste gedrag of een poging tot? Reageer positief!

Uitlokken van gewenst gedrag

Positieve interacties kunnen we soms ook zelf creëren. Stel bijvoorbeeld vragen over iets waar iemand veel over kan vertellen. Of vraag iemand om je ergens mee te helpen. Voor wat de ander doet spreek je vervolgens je waardering uit. Daarmee heb je actief de 4:1 balans versterkt.

Gewenst gedrag wordt positief bekrachtigd

SWPBS nieuwjaarsvoornemens

Komende maand focus ik nog meer op SWPBS puzzelstuk nummer ...

Dit ga ik doen door:

.....

.....

.....

.....

.....

Dit gaat mij helpen om hieraan te denken:

.....

.....

Ik evalueer hoe het is gegaan op: .....

Dat doe ik met: .....

Welke goudmijn heb jij ingezet op het gebied van data het afgelopen jaar?

Wat was het effect?

WE
DATA

Welke goudmijn ga je in het nieuwe schooljaar inzetten?

Registeren en data verzamelen
in de algemene ruimtes

Het Dankbaarheid M&M- spel: Een leuke en kleurrijke Check-In

Autheur: John Whalen

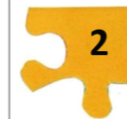
Datum: 16 april 2025

Op zoek naar een makkelijke en leuke manier om dankbaarheid in je klas te introduceren? Probeer het Dankbaarheid M&M-spel! Deze eenvoudige activiteit zet aan tot reflectie en leuke gesprekken, terwijl het thema dankbaarheid op een zoete manier wordt belicht.

Hoe werkt het?

Leerlingen pakken willekeurig twee of drie M&M's (of Skittles als alternatief). Elke kleur staat voor een andere categorie van dankbaarheid. Op basis van de kleuren die ze krijgen, delen ze iets waar ze dankbaar voor zijn binnen die categorie.

**Gedragsverwachtingen worden
actief aangeleerd**

Kleuren gids:

- **Rood** - Een persoon voor wie je dankbaar bent (een vriend, familielid, leraar, coach, enz.)
- **Oranje** - Een plek waar je dankbaar voor bent (je huis, een park, favoriete vakantiebestemming of winkel)
- **Geel** - Eten dat je heerlijk vindt (je favoriete comfortfood, snack of maaltijd)
- **Groen** - Een ervaring waar je dankbaar voor bent (een leuke reis, een feestdag, een mooie herinnering)
- **Blauw** - Een voorwerp dat je waardeert (een boek, een cadeau, je favoriete hoodie, technologie)
- **Paars** - Een persoonlijke kracht waar je dankbaar voor bent (vriendelijkheid, creativiteit, doorzettingsvermogen)

Beste (naam),

**Dank je wel voor al je inzet
voor SWPBS dit afgelopen
schooljaar. Dankzij jou
bouwen we aan een positieve
schoolcultuur.**

**Ik wens je een heerlijke
zomer!**

Hartelijke groet,

(naam)

(logo school)

Zoek iemand die...

De afgelopen week een complimentje heeft uitgedeeld: Naam:	Jij nu een mooi complimentje gaat geven: Naam:	Een ster is in het betrappen op goed gedrag: Naam:
Zo de drie kernwaarden van een school kan opnoemen: Naam:	Een mooi <u>PBSsuccesje te delen</u> heeft: Naam:	Laatst iets gevierd heeft met een team of leerling (geen verjaardag ;-) Naam:

Zoek iemand die...

Zo de drie kernwaarden van de school kan opnoemen Naam:	Laatst iets gevierd heeft met de leerlingen van zijn groep (geen verjaardag ;-) Naam:	De afgelopen maand gedrag actief heeft aangeleerd: Naam:
Jij nu een mooi complimentje gaat geven: Naam:	Een ster is in het betrappen van leerlingen op goed gedrag Naam:	Een mooi <u>PBSsuccesje te delen</u> heeft: Naam:

De HAPPY TEACHER Challenge!

Opdracht 1

Denk aan de top 5 dingen die je leuk vindt aan lesgeven. Schrijf deze op en leg ze ergens neer als reminder wanneer het lesgeven stressvol is

Opdracht 2

Doe iets leuks voor een collega. Breng hem of haar een kopje koffie, doe een klein cadeautje in zijn of haar postvak, noem maar op!

Opdracht 3

Heb je een probleem in je klas? Probeer het niet allemaal in je eentje op te lossen. Zoek een gewaardeerde collega op en vraag zijn of haar advies

Opdracht 4

Probeer een exit ticket uit aan het eind van de les om te zien wat je leerlingen hebben geleerd. Download deze gratis exit ticket: <https://goo.gl/gYDpgf>

Opdracht 5

Groet je leerlingen bij de deur en geef ze een high-five wanneer ze de klas binnen komen.

Duidelijke gedragsverwachtingen

...van en voor ouders 😊

LOGO VAN DE SCHOOL

Dit mag u van ons verwachten

RESPECT

- We begroeten ouders en leerlingen wanneer zij 's ochtends op school komen.
- We zijn respectvol in onze communicatie naar onze leerlingen en hun ouder(s) en/of verzorger(s).

VEILIGHEID

- We zorgen voor een veilig klimaat, zodat een kind zich optimaal kan ontwikkelen.
- Wij brengen u persoonlijk op de hoogte als er zich op school iets bijzonders voordoet m.b.t. uw kind.

VERANTWOOR- DELIJKHEID

- We hebben oog voor uw kind.
- We beginnen de schooldag steeds om half 9.
- Twee keer per jaar krijgen kinderen een rapport en volgt er een rapportgesprek.
- Via de website houden we ouders op de hoogte van belangrijke ontwikkelingen op school.

1

Duidelijke gedragsverwachtingen

LOGO/ VISUALISATIES VAN
DE SCHOOL

Dit verwachten wij van u

RESPECT

- De ouder/verzorger heeft een respectvolle houding.
- De ouder/verzorger groet medewerkers van de school.

VEILIGHEID

- De ouder/verzorger zorgt ervoor dat de leerling goed voorbereid en op tijd op school komt.
- De ouder/verzorger zorgt voor, of vraagt hulp bij, het creëren van een veilig thuisklimaat.

VERANTWOOR- DELJKHEID

- De ouder/verzorger steunt de aanpak van school.
- De ouder/verzorger benadert ons zo snel mogelijk bij vragen over de aanpak of het reilen en zeilen op school.
- De ouder/verzorger informeert ons bij bijzonderheden.

GEDRAGS- VERWACHTINGEN

Wij zijn een PBS-school en binnen onze school werken we met gedragsverwachtingen. We geven duidelijk aan wat we van elkaar verwachten, zodat iedereen weet waar hij of zij aan toe is. Deze gedragsverwachtingen hebben we voor leerlingen, voor het schoolteam en ook voor u als ouder/verzorger. We vinden het belangrijk om met u samen te werken. En deze verwachtingen helpen u en ons om de samenwerking op te zoeken en soepel te laten verlopen. Natuurlijk mag u ook verwachtingen van ons hebben, deze vindt u op de achterzijde van deze flyer.

Wilt u meer weten over onze PBS-aanpak, kijk dan op onze website.

LinkedIn... #ditisPBS

Aanvullende ideeën?

**Welke tip heb jij nog voor
jouw collega's?**

Wat neem je mee?

**Dank voor jullie interesse
en heel veel succes en
plezier bij het borgen van
SWPBS**

Nog vragen? Mail ons!

s.koot@piresearch.nl / m.brinkman@piresearch.nl

An illustration featuring a central purple square with the Dutch text 'APPLAUS VOOR JEZELF' in large, bold, yellow, rounded letters. The square is surrounded by a circular border of hands clapping, with small white lines radiating from each hand to indicate motion. The hands are shown in various skin tones (light, medium, and dark brown) and are wearing blue suit sleeves. The background outside the purple square is white with a light blue border at the top and bottom.

APPLAUS VOOR JEZELF